

GÜNTHER ANDERS IN MEMORIAM

Josep Cònsola

26/10/2010

www.universitat.cat

“Davant els que no tenen escrúpols, no hi ha res més indigne que la humilitat”

G. Anders

Pel·lícules, diaris, emissions de notícies, ja des de fa molts anys, s'inscriuen dins un marc anomenat “violència”. Ens descriu, ens fa visualitzar la violència com a forma de comportament humà: violència als carrers, violència a les llars, violència a les escoles, violència a l'Àfrica, Amèrica,... violència a l'esport, violència “terrorista”,... en definitiva, el missatge del poder es el següent: “Estem envoltats de violència i gràcies a la nostra violència impedim l'existència de més violència”. Amb aquest missatge es justifica des de l'actuació policial al carrer, la tortura a les casernes, les invasions militars arreu, les execucions “selectives”, els tribunals especials, els estats d'excepció declarats o de fet, les presons, multes i coaccions de tota mena.

Tanmateix es justifica l'enorme despesa militar, policial, de la judicatura i, ensems, la fabricació d'armament, recerca tecnològica per a noves armes i una llarga llista d'investigacions en comportament humà desenvolupades com a tesis coincidents amb les aspiracions i voluntat dels que es fan càrrec de les despeses de beques i sous: El Capitalisme.

Però, podem parlar de violència sense més? Què es violència? Sobre qui? Per què?

L'any 1987, el filòsof alemany Günther Anders feia publicació d'un petit text anomenat “Gewalt, ja oder nein. Eine notwendige discussion” (violència si o no. Un debat necessari). Aquests texts van sorgir després d'una vida dedicada a la lluita per la pau i contra la guerra, després d'haver format part del Tribunal Russell pels crims de guerra nord americans a Vietnam, després d'haver escrit “l'home sobre el pont” dedicat a les víctimes d'Hiroshima i Nagasaki, i “Nosaltres, els fills d'Eichmann” sobre els sistemes d'extermini portats a terme pels nazis.

Anders, el filòsof de la pau, ens va deixar també com a llegat unes serioses reflexions sobre la violència:

“... no es possible exercir una resistència eficaç amb mètodes afectuosos com per exemple el regal de rams de roses o braçalets, ja que els policies no els poden agafar perquè tenen les mans ocupades per les porres...”

“... ens anomenen “amics del caos” perquè no reconeixem el monopoli del seu poder basat en la violència, es a dir, en la capacitat per amenaçar i colpejar. Ja que ells fan passar el poder, el seu poder, per ordre, nosaltres som “eo ipso” (precisament) els desordenats, els amics del caos, a qui se'ns retreu fins i tot la forma del nostre pentinat...”

“... per a mi la pau no es un mitjà sinó un fi, i no es un mitjà perquè la pau es el fi...”

“... no accepto la proclama que un vell amic meu ha dirigit a milers de manifestants: “Destruïu allò que us destrueix”, proclama que ha estat interpretada pels espantadissos com una incitació a la violència. No la accepto perquè pensi que es massa radical o massa militant, al contrari, perquè no va prou lluny i perquè no es militant. Es com si una dona que ha estat agredida pel seu home amb un ganivet, reaccioni dient-li que li trencarà el ganivet...”

El fil d'aquestes reflexions de Günther Anders pot servir per posar la trama d'unes altres reflexions sobre la vaga general del passat 29 de Setembre, que amb independència del percentatge d'empreses aturades, de comerços tancats, de transport paralitzat, de piquets informatius,... ens ha de portar a repensar com s'han de produir els enfrontaments de classe al segle XXI, als Països Catalans, al si d'una societat política corrompuda pels quatre cantons, amb un consumisme fora de tota lògica i necessitat, amb una indústria en davallada, una agricultura arrossegada als peus de les multinacionals, uns centres de treball esgarriats, un sector serveis que aplega al voltant del 70 per cent de la força de treball, uns sindicats verticals semblants a l'antiga CNS (Confederación Nacional de Sindicatos) del franquisme i amb una massa social descontenta però al temps desorganitzada i/o extremadament fragmentada.

En la dècada dels anys 60 del segle passat, el sindicat vertical franquista també tenia com a objectiu millorar una mica les condicions de vida dels treballadors. Construïa blocs d'habitatges dins la anomenada Obra Sindical del Hogar on molts constructors es van enriquir de valent (ara hi ha les cooperatives d'habitatges de comissions obreres i de UGT), disposava d'una xarxa de locals i residències Educación y Descanso (ara també hi ha les agències de viatges de comissions obreres i UGT), disposava de les Universidades Laborales (ara hi ha els cursos de formació dels sindicats, patronal i intermediaris) i també algunes Caixes d'Estalvi (ara els sindicats gestionen els fons de pensions).

Tot i així es generava un malestar al si de la classe obrera, exigència de millors retribucions salarials tot i existint la escala mòbil de salaris, exigència de llibertat d'associació, reconeixement de comissions de treballadors al marge dels jurats d'empresa subordinats gairebé sempre a l'empresari (com ara molts comitès d'empresa), millora de l'habitatge urbà, del transport públic, dels serveis essencials, de les pensions, ...

I així, de tant en tant, per justificar la seva existència, la OSE convocava alguna que altre activitat com les assemblees de enllaços sindicals per comentar sobre un conveni o coses similars –no gaire més-. Però es donava una situació que feia aflorar la contradicció dintre seu; si no es feia, encara que fos per justificar, alguna activitat, els treballadors anaven augmentant el seu malestar i la crítica vers el sindicat. I si es convocava alguna assemblea d'enllaços i jurats, llavors es convertia en una tribuna des d'on es plantejaven reivindicacions que sobrepassaven el que el sindicat estava disposat a acceptar. Tot i que la oposició al sindicalisme oficial era minoritària, clandestina, perseguida i reprimida pels tribunals especials d'ordre públic.

Avui, passat mig segle, es donen uns paral·lelismes extraordinaris: Unes centrals sindicals verticalitzades, subvencionades pels governs de torn ja siguin de dretes o esquerres, amb milers de funcionaris “alliberats”, amb unes estructures per oferir serveis i evitant qualsevol enfrontament que vagi més enllà de les picabaralles entre advocats per pactar indemnitzacions. Però fora d'aquestes estructures aliades al poder, hi ha milers, de dones i homes, joves principalment que no els hi atrau la perspectiva de passar-se quaranta anys de la seva vida timbrant una fitxa dos cops cada dia a la entrada i sortida

d'una fàbrica, i d'altres que han viscut la experiència dels contractes fem, altres que no han entrat encara en el cercle de la explotació directa, altres que han sabut del tancament d'allà on treballaven, dels expedients d'ocupació, altres que volen autogestionar les seves vides i treballs, i altres, -perquè no- volen contribuir a la causa revolucionària des de la seva dedicació.

I ens trobem així de nou amb un conglomerat humà, divers, combatiu, que s'enfronta a l'estat de les coses –sindicals, polítiques, culturals, econòmiques-, i a més proposa noves vies, noves alternatives al concepte treball, al concepte cultura, al concepte política, al concepte economia. Llavors els sindicats verticals no tenen més remei que fer un gest abans no augmenti la crítica i el malestar entre les files del nou proletariat. Però he ací la contradicció: quant es convoca una vaga general es veuen desbordats i arriben a oferir escenes tan cómico-tràgiques com les de “vetllar per l'acompliment dels serveis mínims” pactats entre les direccions sindicals, patronals i governamentals.

En aquest desbordament hi ha el perill de que s'arrossegui a milers de persones que no participen en la vaga per aconseguir un determinat tipus de contracte laboral o uns cèntims més o menys com indemnització per acomiadament, sinó que hi participen amb reivindicacions diferents, qualitativament diferents, molt més perilloses, molt més coherents, molt més revolucionàries, que rebenten les parets de les oficines, fàbriques, tallers, i s'endinsen en el conjunt del teixit social obrint la participació en la vaga general a col·lectius i persones a anys llum del sindicalisme vertical.

Hom tremola, els dirigents sindicals verticalistes a tots nivells, els dirigents polítics; els representants directes del capital s'esgarripen pensant que potser no tindran interlocutors i s'estén el descrèdit dels servidors als ulls de qui els esta mantenint. Que fer?

Els equips d'investigadors socials de les universitats s'afanyen a voler quantificar i dosificar els dissidents, les forces repressives estan alerta: “s'acosta el caos” i comença una ofensiva impressionant amb la intenció de trencar la onada social abans no es transformi en un “tsunami”. Així sembla pel que fa la informació del diari El País del dia quatre d'octubre referint-se a Barcelona: “300 són els violents, 2000 els alternatius, un nombre indeterminat els simpatitzants”.

Ja han trobat el desllorigador, per un cantó posar una falca dins aquest nou proletariat entre “alternatius” i “violents”, tolerant dins un ordre, a uns i criminalitzant altres, convidant als “alternatius” a allunyar-se dels violents i reclamar un augment de la repressió per aquests últims. Els cants de sirena del Poder vers els que anomena “alternatius” te per objectiu reconduir a certs sectors i col·lectius cap a la seva òrbita i fins i tot la falsa autocrítica oficial a algun aspecte parcial o anecdòtic de la repressió no te altre objectiu que llençar un missatge clar: Al nostre costat, al costat de l'ordre podeu dissentir, fora de les fronteres que us hem marcat tan sols hi trobareu la ma dura de la nostra llei.

Es possible que algú s'espanti i intenti matisar o pontificar sobre l'anomenada violència, marcant distàncies, parlant de provocacions, fent filigranes dialèctiques per tal que no l'encerclin dins el grup violent. Es una temptació molt gran per alguns col·lectius petits sentir una veu dient a cau d'orella: “com que els sindicats grans estan cada dia més desacreditats, vosaltres teniu la possibilitat d'ocupar els espais que deixen buits, però això si, heu de rebutjar la violència al carrer, és a dir, heu de col·laborar a la destrucció del nou subjecte social que esta creixent, abans que es faci adult”.

Aquest nou subjecte social esta i estarà compostat per una multiplicitat de gents, corrents,

col·lectius,... mentre sigui necessari per assolir fites importants en la lluita de classes, cada qual amb el seu pensament, la seva experiència, amb les seves formes... Per què? Perquè el Poder ha fet de la violència una de les formes més importants de la seva subsistència i per tant no s'ha de descartar que una de les seves formes de subsistència es pugui girar contra ell, a l'igual que les formes que pugui adoptar la resistència ja que aquesta es també criminalitzada com molt bé ho refereix Anders respecte a l'exministre alemany Zimmermann que declarava al diari Die Welt: "També la resistència no violenta és violència, perquè és resistència", i com a conseqüència candidata a les porres, pilotes de goma, gasos, pallisses o qui sap si destí d'una bala perduda.

La construcció del nou subjecte social revolucionari escara no està definida i mentre es va definint haurem de viure, lluitar i conviure amb actuacions dispars, a vegades no compartides del tot, però amb la voluntat d'anar confluint mitjançant la lluita quotidiana, al temps que s'ha d'estar obert a les noves propostes tant reivindicatives com constructives d'una societat millor acceptant noves formes organitzatives i tàctiques.